

Изази Недјељом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 ловања.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се у
плаћеним писмима непо-
средно администрацији «Гл.
Црногорца» на Цетиње, а
може се и картом упућу-
јући на пошту у Котор,
Дописи шаљу се уредиш-
тву. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 5. Новембра.

Обраћамо пажњу својих чита-
лаца на један чланак, који је изишао
у познатом органу чувенога руског
публицисте г. Каткова.

У том чланку, апстрахирајући од
објашњења бугарских догађаја, из-
ражена су начела и заузето је стапо-
виште, које се не само с обзиром на
етичне захтјеве у погледу развитка
народа него и са гледишта саме прак-
тичне политике мора сматрати као по-
све коректно и правилно, које су сви
народи балканскога полуострва на за-
ставу своју записали, по које је за
њих — на жалост — и данас још
остало *prim desiderium*.

Говорећи о политици Русије на
истоку г. Катков завршује свој чла-
нак овим значајним ријечима:

„Сав интерес Русије на истоку
може се састојати само у том, да на-
роди, којих је ослобођење њу стало
тако много жртава, буду ограђени
против експлоатације ма које врсте;
да буду самостални и независни; да
живе својим животом, држећи се сво-
јих народних начела и чувајући вјер-
ност своје цркве; да Србија буде за
Србе, Бугарска за Бугаре, Румуњска
за Румуње, Грчка за Грке.“

Тако г. Катков у својим „Мос-
ковским Вједомостима“.

Кад би се на те ријечи г. Кат-
кова могло отворити међу народима
балканскога полуострва опште гласа-
ње, увјерени смо, да би се једноглас-
но „амин“ заорило са свијех страна
као општи одзив тога гласања, и да
се не би нашло једне живе душе ко-
ја би противног мишљења била.

Кад је дакле то интерес Русије
на истоку, а с тим се интересом пот-
пуно слажу и сви народи источни,
онда ти народи не могу имати бољег
пријатеља од Русије, јер тај им је
пријатељ несобичан, он не тражи код
њих ништа за себе, а што тражи, то
се потпуно слаже с њиховим интере-
сом, то дакле тражи за њих.

Да то нијесу само ријечи г. Кат-
кова, да нијесу голе ријечи којима
дјела не одговарају, за то бисмо мо-
гли много и других доказа навести,
да нам сама Бугарска не пружа и су-
више јако свједочанство.

Бугарска стоји савршено у мо-
ралној и интересној сфери Русије.
Своју данашњу слободу и независност,
своје народно спасење, свој државни
ускрс Бугарска има захвалити најви-
ше, да не речемо искључиво Русији.
Тим фактом, којег до данас нико
није порекао, објашњена је квалифи-
кација моралних одношаја у којима
стоји и мора стојати Бугарска према
Русији.

Осим тога, Русији ни саме вели-
ке силе не пресијечају сферу моћи
над Бугарском, нити би јој стале на
пут баш и онда, кад би она егзистен-
цију и других својих државних инте-
реса у Бугарској хтјела доказивати
начином, којим се она до сад није
служила.

Па како је Бугарска осјећала
сферу руске моћи над собом и егзи-
стенцију руских интереса у својим
границама? Је ли се Русија послужила
том моћи својом да уништи др-
жавни живот Бугарске, и је ли на-
шла да јој је у интересу да убије
народни дух Бугарске? Не постоји
ли зар Бугарска са својим владом и
владом, са својом народном слободом
и независношћу? Не чује ли се зар
жива гласа, гласа бугарског, из
Бугарске? Је ли им Русија школе

позатварали? Не даду ли им новине
и књиге издавати? Дирају ли им у
цркву и вјеру, ма и римокатоличка
била? Узимају ли им дјецу у своју
службу? Узимају ли им суво и сир-
во на своје цијељи? Не троше ли се
приходи бугарски на бугарске држав-
не цијељи? Није ли бугарски језик
свукуд у сили у цијелој Бугарској?

На та питања ваља само поште-
но и непристрано, без мржње на Ру-
сију и без презаузетости за њу, од-
говорити, па ће се одмах видјети, у
каком смјеру и у коликом обиму Ру-
сија стере интересну и моралну сфе-
ру своје моћи над Бугарском.

А то што ће се видјети из од-
говора тог, потпуно одговара онима
погледима, које је означно г. Катков
у горепомнутом чланку и који оче-
видно руководе политику Русије пре-
ма народима и државама балканскога
полуострва.

Тим погледима руковођена Руси-
ја полази са становништа, да народе
источне ваља оградити против ма чи-
је експлоатације, јер кад онај, који
је за слободу и независност тих на-
рода највише своје крви пролио и сво-
га новца потрошио, налази, да је сва-
ка експлоатација тих народа непра-
вична, и кад због тога он сам, који
би још највише могао, не хоће да их
експлоатише, онда не може то до-
пустити ни другијема, који не само
никаква права на то немају него ни
никакве заслуге за источне народе
стекли нијесу.

Кад Русија жели и настоји о том,
да народе источне огради од свакије
експлоатације, она тијем очевидно те-
жи за самосталношћу и независношћу
тијех народа. Само ограђени од сва-
кије експлоатације, било чисто поли-
тичне или народно-економске, могу ти
народи бити независни и самостални.
Само онда могу они живјети својим
животом. Само онда може Србија би-
ти за Србе, Бугарска за Бугаре, Ру-
муњска за Румуње, Грчка за Грке.

Ко то жели и о том настоји, ко
се труди да таква јемства пружа на-
родима источнима за опстанак и жи-
вљење њихово, за тога се не може
рећи да је себичан, већ се признати
мора да им је то најбољи пријатељ
њихов.

Камо срећа, да су ова начела,
која Русија не само теоретично испо-
виједа него и у практичној политици
савјесно примјењује, и остале велике
силе бар у опом свечаном моменту
усвојиле, када се пред највишим аре-
опогом Јевропе источно питање пото-
њи пут рјешавало!

Данас берлински уговор не би
био трула закрпа на том питању, ко-
ја при свој пажњи дипломатских
шавца сваки час пријети да се про-
дере, него би био здрава и темељна
подлога, на којој би се то питање са-
мо од себе ријенило, онако како вјеч-
на правда захтјева и како одговара
интересима мира, среће и благостања
источнијех народа. Онда би Србија
остала Србима, Бугарска Бугарима,
Румуњска Румуњима, Грчка Грцима
— у кратко: исток би остао источ-
ним народима, и сваки од тих на-
рода био би ограђен од ма чије експо-
латације, дакле постигло би се оно
што је право и Богу драго, што ти
народи с пуним правом за себе траже,
што Русија у својој политици тако
несобично заступа, што би на пошљет-
ку зајамчило трајни мир на истоку и
обезбједило све услове напреднога
развитка његовијех народа.

А овако?

Али — не тичмо у ту рану!
Ваља нам се кријенити врлином стр-
пљења, која је не мање јунаштво,
кад је на свом мјесту и кад се чини
у своје вријеме. Нека нас у тој вр-
липи снажи тврда вјера, које никада
губити не смијемо: да ће вјечна прав-
да, која стоји над сваком времен-
ном силом људском, кад тад побје-
дити.

И онда ће побједоносно ликовати
сви који данас трпећи с Русијом за-
једно исповиједају спасоносно начело:
исток источним народима!

Калај о Босни и Херцеговини.

У одборским сједницама угарске
делегације стављана су на заједничког др-
жавног министра финансије у Аустро-У-
гарској, г. Калаја, као на врховног управ-
итеља Босне и Херцеговине, разна пита-
ња, која се односе на тамошње стање и
на поједине појаве у оним крајевима. На
та питања одговорио је г. Калај опширно,
и како је тај његов одговор у многом по-
гледу занимљив, то ћемо га овдје у ције-
лости допјети. Ево га:

„Прије свега желим одговорити на
питања делегата Макса Фалка, јер се не
односе толико на конкретна питања, већ
су више претходна питања.

О општем положају у заносједном
подручју нијесам поднио никаквога извје-
штаја из слиједних разлога: прво, што је
мој претходник већ прије двије године по-
нио такав предлог, кратак до душе — јер
би иначе морао био написати читаве све-
ске — у којем је ипак био садржан оквир
читаве управе. У организацији није од та-
да било никаквих битних промјена, а би-
ла би права несрећа, кад би се управни
организам престано с темеља повраћао;
друго нијесам поднио поднеска за то, што
сам преишао, које се зближе, од кад сам
на челу босанске управе, већ у лањској
делегацији, одговарајући на многобројна
питања, разложио, ако и усмено ипак
опширно. Господа чланови делегације упу-
ћени су, дакле, о ондјешњим одношајима
толико, да на тој подлози могу сада пи-
тати.

Госп. делегат Максо Фалк освјетлио
је своје примједбе, да приходи посједну-
тога подручја не могу подмирити издатак,
са три тачке: 1. војничким трошковима,
2. босанским царинским паушалом, 3. тро-
шковима босанске средишње управе.

Неда се тајити да приходи тих по-
крајина не подмирују свих издатака. Што
се понајвише тиче војничких трошкова
окупације, носи их према прелиминару ми-
нистарства рата укупна монархија. У по-
гледу пак царинскога паушала, што га обје
покрајине добијају од монархије, познато
је, да је г. 1879 кад су Босна и Херцего-
вина прикључене у заједничко царинско
подручје, одређено, да се тим покрајинама
плати царински паушал од 600.000 фор. за
онај царински приход, који им је узет у
слијед тога, што су узете у заједничко ца-
ринско подручје. — Не знам, да ли се
онда право израчунало, јер се је тако из-
рачунало на основу исказа турских царин-
ских звања. Од тада промјенили су се од-
ношаји, те сам недавно од сарајевске вла-
де добио што је могуће темељитији исказ,
у којем се доказује да се из промета и
коликоје робе, која се увози у Босну и
Херцеговину, може изводити, да заносјед-
ноте покрајине према царинској тарифи
монархије, имају царинскога прихода
1.600.000 фор., те се ова роба, може се
рећи, искључиво увози из обје државе мо-
нархије; јер на другим границама нема
никаква увоза. Из Црне Горе не може о-
намо долазити никаквога роба, из турских
нак савјака врло мало; из Србије такође
ништа. Понављам дакле, да се роба увози
искључиво из обје државе монархије, и то
некоје врсте робе највећим дијелом из
Угарске. С тога се оним покрајинама за
царински паушал одузима царински при-
ход од 1.600.000 фор. Не могу до душе
казати, да та свота тече у благајну мо-
нархије, по она иде у прилог обртну и тр-
говини монархије, у толико, што је увоз у
оне покрајине, од кад је привремена ца-
рина укинута, олакшан, па с тога царински
паушал од 600.000 фор. није више по-

клоњен Босни и Херцеговини и ништо
изгубљен за монархију.

Треће, што се тиче трошкова босан-
ског средишњег звања, то су исти увр-
штени у новом прорачуну, те се подми-
рују из прихода оних покрајина. И прошле
године управљено ми је елично питање како
у угарској тако и аустројској делегацији,
а ја сам на то исто одговорио. Тај изда-
так подмирује се дакле из босанскога про-
рачуна, а код свакога чиновника наведено
је у заград, да служи код заједничкога
министарства финансије.

Сад ћу бити тако слободан да прије-
ђем на мериторна питања. Упитан сам
прије свега, да ли је око умањење војске
у заносједном подручју, што га мини-
стар рата снује, оправдано, и да ли се
може надати, да ће се ред одржати и онда
када чете буду умањене.

Ово питање стоји у свези с многим
другим, као с питањем о рекрутацији, о
бјегунцима и о ђендармерији. Што се ти-
че бјегунаца, има их херцеговачких, који
су пребјегли у Црну Гору, до 2500 душа,
као што сам већ лани споменуо. Но то
не бијаху сами устани, већ је један дио
пребјегао од страха, друге пак повели су
устани собом. Међу овим бјегунцима на-
стао је у кратко покрет, који је показао,
да им је додијало живјети у Црној Гори,
и да су ради вратити се кући, увидјевши
да судбина оних, који су остали код
куће, није баш лоша. Да ову тежњу за
повратком у домовину посијеним, сматрао
сам за најбоље, да пустим маха наравном
развоју ствари, не утјечући ни посредно
ни непосредно на бјегунце. Тако прође
зима, па кад је дошло прољеће и бјегуници
видјели, да њихови земљаци код куће иду
мирно са својим послом, и да се њихов
материјални положај у Црној Гори све
то више погоршава, почеше љетос долазити
у великим хрпама на границу. Но и та-
да нијесмо их напосто примили, већ смо
изјавили, да се могу само они вратити,
који дођу лично, покоре се властима, и
обећају, да ће живјети мирно и подржи
се закону војничком. Означено буде више
точака на граници, на којима стајаше вој-
ска и ђендармерија, те се је њиховим по-
средовањем вратило кући преко 2000 бје-
гунаца. Ти су остали код куће те и живо
мирно. До 200 или 300 бораве још у Цр-
ној Гори; али да се иети врате, неби баш
користило земљи, јер ти бијаху прави за-
четници покрета и почивљених недјела.
Такав повратак бјегунаца као и то, да су
се покорили властима, учинило је добар
утицај на цијели народ, и тако се дого-
дило да, кад је почетком Октобра запо-
чела рекрутација, она је, премда је земаљ-
ска влада унапријед знала, да ће добро
проћи, проведена ипак с бољим усјехом,
него што се је могло надати. На примјед-
бу, да је земаљска влада добар резултат
рекрутације предвидјела, полажем ја осо-
биту важност, будући она доказује, да се
сарајевска земаљска влада не вара ни о
добру, које се има ишчекивати, нити о злу.
То се, како сам већ споменуо, има захва-
лити повратку бјегунаца, а с друге стране
побољшањима у управи и у материјалним
одношајима. Рекрутација проведена је у
читавај земљи у мјесец дана, а у Херце-
говини у 18 дана. Да се рекрутација уз-
могне провести што брже, и да агитатори,
кад би она подуже трајала, не могу сме-
тати, изаслани смо два рекрутна повје-
ренства више. По вијестима, које су при-
сјеле из Херцеговине и сарајевскога ок-
ружја, подмирен је ондје контингент са
свијем, а на многим мјестима дошли су
рекрути са заставама и бандеријом, те се
радо дали рекрутовати. Свуда пак дошли
су к унису у највећем реду и без прити-
ска власти, већ управо веселом. Ништа
мање ја не смећем с ума тешкоћа, с ко-
јима ћемо се у тим земљама имати још
дуже времена борити; али подлога је ство-
рена, а одношаји окренули су знатно на
боље.

У новинама писано је о „разбојнич-
ким четама.“ Гошљедње вријеме показале
су се фактично неколике „разбојничке“
чете са босанско-херцеговачкој граници од
четири или највише пет људи, које је он-
дјешња војничка и оружанска снага одмах
са свим и угушила.

Што се тиче раздјељења подигнутога
контингента рекрута састојећег се из 1200
момака, саставиће се као и прошле године
четири сатније. Остатак употребље се у
ђендармерији и као материјал за кохору
или за хајдучке потјере или за допуњива-

ље дефиниција. У Сарајеву имао сам прилику присуствовати вјешби ондјешње једне босанске сатије, те могу с весељем казати, да је та чета, вођена од часника и подчасника заједничке војске, показала управо велику војничку вјештину. Чете хране се добро, и то куха се на по се за мухамеданце, а на по се за хришћане. Стега је изврсна, казне и ускањања догађају се веома ријетко. Мирни ток, даљи развој рекрутације, уредбе, ђендармерије и уздржање потјере за хајдучима дају наду, да ћемо и с мање војника моћи одржати мир и ред, наравно претпостављајући, да не ће бити већих агитација с ноља. Главни пак фактор за то да се трошкови окупације буду моћи и даље обављивати, јест ђендармерија. На питање, да ли је ђендармерија, каква је данас, довршен организам или се намјерава њега развити, одговарам: мора се жељети, да се ђендармерија помножи, по за то хоће се два битна увјета, прво, да то дозволи новчана снага земље, јер се трошкови ђендармерије подмирују само из прихода земље, друго, да се нађе способних људи.

Говорећи о ђендармерији, нарочито ми ваља истакнути сејмене, који су се до сада састојали из 300 момака, те су досе изврсно вршили своју задаћу. Без те чете не може се за сада бити, и за то како ја тако и министар рата желимо, да се она, помоћена, одржи и будуће године; само ако се та два увјета испуне, моћи ће се чете елизити. — На темељу изнепених разлога и споменутих увјета, надам се, да ће се намјеравано снижење окупационих чета моћи без бојазни извести. Да се ту и ондје могу појављивати мале чете, неможе узнемирити ни мене ни сарајевске владе. У тим земљама биће „хајдучких“ чета још неко вријеме, по ваљда не ће узети већога маха.

Министар пријеђе сада да говори о материјалним интересима, те изјављује понајвише на питања тичућа се катастра, да ће се катастралне радње будуће године довршити, те ће још преостати да се измјерена земљишта процијене. Ова је чињеница начелно важна, јер цијела катастрална радња стоји на години 700.000 фор., од чега ће се нешто и приштедјети. Ваља ми ипак разбити обману, као да би се последице довршених катастралних радња могла извести велика реформа земљарине. Ми не можемо да тако изненада промијенимо од оцаје преједа и прихода, а ни традиције, које народ на истоку више него гдје поштује. Ма да и земљарина, која је у Босни обична, на име десетина, није према порезном систему модерних држава, може се ипак у том погледу помишљати на реформе само с највећом опрезношћу и чекајући, док се одношаји према томе развију. Сада плаћа се земљарина од земље, која се фактично обрађује, а износи десет по сто од производње. Порез не плаћа се у нарави већ у новцу, рачунајући по владајућим тржишним цијенама посредовањем меџица. У посједнутим покрајинама догађа се врло ријетко, да би се ради порезних заостатака извршивале отзекуције, па с тога и више у прорачуну уврштен за порезне отзекуције никав трошак. Отзекуције с тога и нема, јер народ, чим буде опоменут, навали да плати порез. Из извјешћа, које сам управо данас примио, дознајем, да се порези плаћају врло добро, премда ова година не бијаше баш родна; и заостаци плаћају се добровољно.

Прелазим сада на питање о шумама. Ту ипак не могу да изнесем података, већ само да припоштим своје напоре. У Босни

припадају у смислу турскога закона све пушке држави, само су онуда, камо се год дође, шуме опустошене, те се употребљују за напњака, а ушљед тога настали су врло замршени сервитути, које како бег тако и кмет за себе траже, дочим држава вели: то је моје. Но ма да су ти одношаји замршени, могу се ипак уредити, само не по општим наредбама и параграфима, јер што је добро за један округ није већ за други. Ових 200.000 фор., који су у прорачуну прелиминирани под насловом „продаја шума“, односе се само на некоје парцеле. Толико пак етоји, да су шуме највеће благо тих покрајина, па поће ли за руком, да подужења располажућа обилним капиталима буду разборито исприљивала шуме, а не пустишила их, могао би се ондје направити велики посао!...

На жалост, новчане силе монархије нијесу доседе подузимале послова у Босни, па морам претати уз госп. изасланика Фалка, да се у монархији нема баш воље улагати главнице у тим покрајинама, не с тога, што ондјешњи одношаји не би били познати, већ јер аустријска и мађарска главница узмиче пред сваком потхватањем, који је само мало опасан. Док се ипак могу надати, да се са главницом монархије даје штогод учинити, нећу прибјегавати страниј главници. Тек у новије доба пошло је за руком добити већи новчани завод, ондјешњу „Унионбанку“, која је у Сарајеву устројила подружницу, снабђивши је са два милијуна форинти, води редовне банкарске послове, те ће се радо латити свакога потхвата. Надам се, да ће тај срчани поступак „Унион-банке“ у велике користити објема покрајинама, а и баци наосити без сумње онај правни добитак, који је заслужила, прокрив у том подручју пут. Код тога друштва помло ми је за руком испословати, да њезина подружница даје у Босни хипотекарну вјересију, и то на земљишта и куће, а то је врло важно, јер то може да велопосједнике с малим дохотком спасе од пропасти. Хипотекарна вјересија може да уједино посигури уређење посједовних одношаја међу досадашњим господарима земљишта и закупницима, а тако би закупници могли најнаравније поштати посједници.

С тим је у савезу и питање, да ли је прорачун како је предложен, основан на реалној подлози. Што се тиче тога, истакнућу, да нијесам прошле године имао никакова мањка, те и не тражим ништа да га покријем, и да и ове године, судећи по неказима од прошлих осам мјесеца, не ће бити никакова мањка. И за будућу годину нијесам мањка прелиминирао. Досадашњи пошљедци дохотка доказују, да приход не само утиче, већ да код некојих ставака и расте, и то код соли, а то нам доказује, да је свијет почео боље живјети и да се је марва узела боље гојити. Духан сади се сада на много већем земљишту него прије. Жетва није била јако изданна, али је жито добро. Сва је ипак прилика, да ће бити онолико жита, колико је прелиминирано, а можда и више, јер је обдјелавано више земљишта него прије. Према тим одношајима можемо се чврето надати, да ће се прорачун, како је основан, и остварити и да је овогодишњи прорачун, тако као и лавски, основан на реалној подлози и да се не ће прекорачити, ако не настане хрђава година, која и у богатим земљама помете рачуна.

Што се тиче железница, онажа министар, да имаде основа за веће жељезничке градње. Жељезница, која би Босну снајала са јадранским морем, омогућила би извоз дрва и рудина у иностранство у

великој множини. Ако би се развој рударства наставио енергијом и вјештином, како се почело, постало би то битним врлом прихода земље. Данас имаде само два друштва: „Зеничко друштво за обрт с угљеном“ које има у зауну државне угљене руде, и друго такозвано „Босанско акционарно друштво“, које се искључиво бави копањем руда, код којег су здружене велике и моћне финансијалне снаге. Друштво бави се за сад само предрадњама, тражењем руда, но оно је недалеко од Сарајева нашло већ на два мјеста манган и хром у великој множини, који би се могли учјенити на јевропским тржиштима, кад би се остварила сходна свеза. Осим тога имаде у земљи жељеза и бакра у таковој множини као у мало земаља. Експлоатирањем ових рудних производа, разумије се по себи, исплаћивале би се жељезнице које би се саградиле. Жељезнице, које би се у будуће градиле, имале би се безувјетно градити у истим димензијама као и досадашње, и то ради трошкова као и ради успостављања свезе, јер жељезнице са нормалним пругама стоје три пут толико, колико ускотрачне, а још ће много времена проћи, док се промет толико развије, да ће бити нужне жељезнице са нормалним пругама. Досадашњи потребама задовољавају потпуно садашње ускотрачне жељезнице. Прокјети жељезнице имају тежити поглавито за тим, да буде свезана с морем, која жељезница не би сигурно ништа шкодила ријечкој трговини.

(Свршиће се).

„Московскија Вједомости“ о догађајима у Бугарској.

Познати лист чувепого публицисте руског г. Каткова доноси о догађајима у Бугарској један знаменит чланак, који ваља да се у цијелости чује међу народима источнијема. Ево га овдје:

„У пошљедње вријеме — пише знаменити руски публициста — уздржавали смо се од просуђивања бугарских дјела. У ону кризу, у којој су се налазила и у којој се још находе, бојали смо се рећи штогод неумјесно.

У осталом, ако се ствари мотре слободно и тако како се очима приказују, нема рекли биемо узрока тужити се са гледишта руске политике на развитак бугарских дјела. Прије ваља се чудити злуради одзивима иностраног новинства о тобожњем поразу, који да је Русе стигао у Бугарској; као што се не може појмити ни оно незадовољство, које се и у Русији одазива о пошљедњим догађајима у бугарској књажевини. Шта се ондје догодило? У Софију дође руски пуномоћник, који савјетова књазу, да прекрати привремено стање и да се одрекне својега изванреднога пуномоћја. Књаз бугарски задовољи, може бити и против своје воље, овоме захтјеву. Гдје је ту педаћа руске политике? Када је књазу бугарском било предложено, да пократи рок својега пуномоћја, тада су инострани органи, они исти, који се сада подемјехивају нашој тобожњој педаћи, препоручивали диктатуру књажеву, те су нас биједили са насиља и грозили нам посредовањем Јевропе. А сада, када је књаз попустио руском захтјеву, подсмјехивају се, као да је Русија поражена.

Истина је, није било онако све учињено, како се је од руске стране предлагало. Када је књаз огласио, да се одриче диктаторске пуновласти и када је уставни поредак наступио, сакупљена бугарска скупштина управила је адресу, којом је

молила, да се триовески устав појрати. Књаз, који се једва одрекао био диктаторске пуномоћи, држао се обезвизим, да понусти том захтјеву под увјетом, да се нешто промјени у том прослављеном триовеском уставу. Министри књажеви, руски генерали, нијесу имали ништа против успоставе овога устава. Они су дали оставку за то, јер су држали за потребито, да се распусти садашња скупштина, а када је књаз потврдио њезин закључак, дали су оставку. Све је то нешто обично, и ваљало би да се наши противници на то радују, као што нема управо никакова узрока да се ми ради тога жалимо. У њеким новинама нашим бијаше с огорченошћу онажено: зашто није књаз Александар, када се је повратио к уставној владавини, завао конституанту? Чудновати повод незадовољству! Зар немамо пречега посла, него стојати на стражи, да се у чистоји уздржи уставна доктрина по францеском образцу, и назити да Бугари, по Шекспировој изреци, цјелују књижицу?

Ваља претпоставити, да су министри имали озбиљнији повод налазити са свога гледишта, да је садашња скупштина неприкладна и што су они мислили, право или криво, наврнути ствари на ону пут, ослањајући се на народну скупштину, која би изабрана била под другим околностима.

Још се п тај повод незадовољству Русије ветиче, што је кнез саставио коалицијоно министарство. Пак зашто би се имало тражити од Русије да буде педајт парламентарске доктрине? Битност не лежи у коалицији политичких странака, којих нема и не може бити у Бугарској, него у сугласности људи, који су ушли у кабинет бугарскога књаза. Каква својства влада та лица, јесу ли поштени и способни, ево то је питање. Нема два човјека, која би о свем једнако мислила; али ако су се састали људи у оштед послу и ако један другога не вара у један другога не обмањва, могу међу њима настати разлчита мњења, ако се само не тичу битности у питањима.

С тога докле се потпуно не разјасни смисао насталих у Бугарској промјена, не може се рећи, у чем је Русија задовољна или незадовољна. А уз то каква Русија? Имаде права Русија и имаде умисљена Русија. У пошљедњем рату све што је велико, било је учињено народним духом Русије; сва наша некушења, губитци и неуспјеси бијаху дјело лажне Русије, која нема ништа посла с првом. Хисторијска је Русија ослободила Бугарску, умисљена Русија узбунила је и отворила пут силеткама, које могу опасне бити њезиној самосталности, тако скупо купљеној руском мрљу.

Русија бијаше дужна испустити случају на вољу земљу, коју је ослободила. Русија се морала побринути за прво њезино устројство. Али у ту сврху било је потребито разумом схватити прави положај и мислити појмовима а не ријечма. Од свих је најмање могла бити прикладна лажна монархијска форма.

Није ли се Русија имала може бити тужити, што се књаз бугарски није сложио с двојцом руских генерала, који су први положај заузимали у његовој влади, или точније с оним од њих, који је био на главни министарства, с генералом Соболевим? Није ли удаљење тих министара пораз руске политике?

Али руски министри нијесу били наметнути Књазу од Русије. Није их она послала, да управљају Бугарском. Напротив. Пошто се на име књаз Александар нашао побуђен обуставити игру својих уставних уредаба, прије двије године, дошао је у Русију да тражи министра за управљање земљом. Да се на цело управе у Бугарској

ЛИСТАК „ГЛАСА ПРИГОРЦА“.

О Д И Ј Е Л О.

(Наставак.)

Из ово неколико наговјести већ можеш одабрати што је боље и здравије, а као што видиш све све се подудара и с твојим искуством. Ако ти треба топла аљина за зиму, узми добело, меко, коемато, чучаво или рутава вуњено ткиво загарите боје на пр. суро или мрво сунно, рашу, фланер, чошу, или свиту. То је најбоље, а особито за горње аљине. У неким приликама добре су и плетене, ткане и прошивене памуклије, а п вуњена аљина поставља се гдјекада памуком (ватом). Двије танке кошуље су топлије него једна дебела, па тако је и са сваком другом аљином; а и најтања кошуља много вриједи. Огртачи су за вјетар, а право се узима само у ванредним приликама на пр. кад се зими путује на колима, кад се преноћи на пољу и т. д. У ходу и послу је крзно претопло, а особито за младе људе, а осим тога смета промету ваздуха и испарењу.

За љето је онт боље танко глатко, погуето али не збијено ткање од кудјење или лана отворене боје и, пр. пртене или платнене гаће и кошуља са таким или свиленим предуклом. За риднице, који се много зноје боље је мијенано платно т. ј.

пола памучно или с памучним основима. Чиста кудјеља и лан хладе с тога, што не задржавају топлоту тијела, што не пропуштају јару сунчаних зрака, што се у њима ваздух често и брзо понавља, што се касно овлаже а брзо суше, што дакле не све начине троше тјелесну топлоту. Та ткива су за љето и с тога, што се ласно перу, а на врућини то много вриједи. Испарење из тијела завуче се у ткиво на се умрди. Ако га дакле не исперемо, не ће нам много вриједити, што тијело перемо и чистимо.

За прољеће и јесен мијешају се топле и ласне ткивине по потреби, али никако по календару. Ко се тврдо држи ријечи „до духа никуд без кожуха“ разијежи се па тим лакше озебе. Истина је, да су с прољећа и с јесени промјене пријекте и честе, те да с тога ваља добро назити, али и кожух у невријеме може шкодити.

На ни то паје све једно, утоплено овај или онај дио тијела. Гдјекоји дијелови човјечијег тијела су самом природом наоружани против зиме, а гдје који су онет слаби и осјетливи. Има људи који највише озебу с ногу, а има их онет који оз и не обувају. И ако је то више до навике, ипак има неких правила, која за свакога ваљају.

Главу не треба топлити. Она и онако има своје коснато руно, па док је тога не бој се назеба. Шу ваља сахо толико покрити, да је сунце не бије, и да свјетлост, вјетар и прашина очима непауд. Ни уши се не покривају а већ ке их

пам ком затисне без икоје невоље преговнио је сваку мјеру.

Врат често назеба, али само у људи који га топле. Плетени, вуњени и памучни омотуљци око врата разијеже га тако да и најмањи вјетрићак осјети. Ко се од дјетињства научи ићи и зими и љети головрат, врло ће ријетко промукнути или прокашњати.

До т и је л а је обично пртена, ланена или памучна бијела преобука дакле коцуља и гаће а бијела је најбоља већ и с тога, што се — од срамоте — не може носити прљава. Ко је натрусан од назеба; ко се јако зноји, а нема прилике или времена, да се сваки пут пресвуче; нека уз тијело носи танкоткашу или тек само плетену кошулицу од вуне или памука.

Труп — а особито горњи — ваља већ боље топлити него главу или врат. Тек кад он озебе осјетимо праву зиму. Рамена, плећа, и прса су у промету наше топлоте најглавнији па за то их ваља зими чувати, а љети хладити. За зиму су добри пршњаци и прошивене памуклије, али само онда, кад се не везују на раменима, и кад се не одуље. Зановци на раменима не састављају добро. Дуги пршњаци дохвате онет и трбух, а око нега је обично и онако сувине завијутака. Ко трбух разијежи, често побољева. Шака подноси и гола, али да нам је послушница и лакна, бранимо је на великој цичи вуњеном или памучном рукавицом. Гдје тога нема, добра је и плетена паруквица одмах иза шаке; она чува сву руку.

П о г е т. ј. бутине и листови су чвршти него горње тијело, и подносе зиму. Стопапа је већ мекша, особито у неких. Њој требају вуњене чаране, а гдјекада и двоје, па тек врх њих назувци. „Топле ноге а хладна глава“ давнашње је правило, а добри обојци вриједе више него десет омотака око врата. Уквашена обућа се одмах скида (баш и љети) и боље је и боевог ходити него у мекрим обојцима сједјети. Ређе ће осенети с ногу онај, коме се ноге љети зноје, те су увијек влажне и хладне. И баш за те људе нијесу пртени и ланени обојци или чаране, него вуна или памук.

П о к р о ј у најбоље је оно одијело, које не смета ни једној обави нашега тијела. Нева ти је сваки комад тако скројен и удешен, да те нијед не тишти, не убија и не жуђи. Зими је боље, да ти је све уз тијело, а љети ти је онет хладовитије кад нијеси сапет и кад ти је све протрано. Тијесно одијело смета дисању, варењу и испарењу, а не да ти се ни окренути. Огрлицу, занонке, поше, ремике и т. д. не треба отијеснити или инавалиде притезати, а особито не дјети и пуној, снажној чељеди. Утегнуте докољенице (тоглуци) могу поднијети за горштака, а равница их не тражи. Стегнуте подвезе загарте крв ниже кољена, а у ногама и онако крв радо заспори, особито у жена. Претрпана и тешка аљина мори човјека и смета му при послу или ходу. Увијек је боље двије лакше него једна тешка; бар можеш једну свући кад ти досади.

постави Русе, то бијаше сопствена мисао књаза, која је са руске стране наишла више на отпор него ли на одобрење. Књаз се обраћао на различита лица са својим предлогом, који је напослов прихваћен био генерал-мајором Соболевим. Мисао књаза Александра, колико је извезено,шла је за тим, да у овим трудним околностима, у којима се је налазио, нађе међу Русима управитеља. С руске стране књазу се је опазило, да би корисније и практичније било повјерити управу земље способним Бугарима; али он је нашао то неувијесно уз ову раздраженост, у којој су се налазили духови у Бугарској. Руски државник, чинило му се, стојећи изван странака, могао је успјешније водити послове, и с друге стране подржавати повјерење Русије к владавини књаза. Са стране рускога генерала, који није никада заузимао такво управно мјесто, који је у осталом добро познавао Бугарску, бијаше дијело велике одважности управљати новом земљом, која једва у живот приведена, налазила се већ у врлој, пак још и томе на балканском полуотоклу, гдје се све јевропске сплетке стичу. Нови је министар, како се види, пошао на мјесто својега новога звања већ с одређеним погледом. Колико се може нагађати, није имао повјерења напрема њеним особама блиским књазу, на име напрема овим истим, којима није вјеровало ни бивши у Софији генерални консул Хитрово, који је своје мјесто оставио, јер се није с књазом слагао у оцјењивању тих особа. Као Хитрово тако је и Соболев налазио, да те особе ало употребљују повјерење књажево, и да се служе непоштеном сплетком, којој би Бугарска имала постати жртвом. Немамо доста података, по којима бисмо могли проценити, у којој су мјери ове сумње биле оправдане; али што је више нови министар улазио у посао, то се је већом постојаношћу и енергијом оборужао против погубне по његову мисли камарије и тим је запетити постајао напрема књазу положај његов. Као што у таквим случајевима одлучно бива неспоразум, и људи престају напослов разумјети један другог. Књаз се осјећао увијек у стиснутим; постојао му на покон неподносиво стајати под старатељством. У осталом, колико нам је познато, није књаз Александар тражио, да се министар уклони, него да руска влада пошаље у Софију поуздану и књазу познату особу, позменце бившега у Бугарској министра генерала Ерпрота, да би руска влада кроза њу добила поуздане вјесте о положају ствари у књажевину, и да затегнути одношаји између књаза и његова министра, који би се могли свршити раздором, не буду тумачени у неповољном за Русју смислу. Ова претпоставка није се могла испунити, а за тим на скоро слиједили су познати догађаји.

Шта дакле може у бугарским пословима пробудити у Русима подозријевање у Бугарску? Ствар је у том, да у пошљедње вријеме више не викади прије ради сплеткарења на балканском полуотоклу, које ако руске патриоте узнемирује, имаде још више узнемирати патриоте бугарске. Ствар стоји тако, да Русја нема на истоку никаквих себичних интереса. У том лежи с једне стране њенина сила, а с друге се стране рајајуће њенина постојаност, којом иде к својим цијелима. Ујеравања о несебичности Русје обично се привајају подсмјехом непоуздања. У таквим увјеравањима виде обично фразу, којој приједстављају препредени мајстори, када су у неприлици. Али када говоримо о несебичности Русје, не пазисмо тим ништа громовито и не мислимо усети се на метафизичне висине. Да се ко освједочи о несебичности Русје спрам народа источних,

Као што знаш, одијело се мијења по узрасту и старости а и по другим приликама. Док су дјеца са свим малена, завијају се у попоје и јастуке, и добро се чувају од зиме. Кад мало порасту, боље је да се привикавају на сваку непогоду, него да се разљече. Гине је њих удавила врућина него зима. У старих људи је оток крви спорији, дакле и тјелесне топлоте мање, па за то им је чешиће хладно. Стари људи се дакле топле а онда кад се млади зноје, и старци не треба да суде по себи, кад је ријеч о живој, једној и пунокрвној младости.

Блиједи и слабуњави људи не треба да се јуначе а жене имају више прилике да озебу него људи, особито с ногу. Ко живо ради није му нужно да се топли, а чим сједне да отпочине ваља да се причува. Песао сједнеки ниште већ толикију аљину, а гладни људи више зебу него сити. Ко се није научио на хладну воду или купанье, ко није привикао на пријекне и чисте промјене, нека се баш онда чува, кад је загријао, и нека се огрђе, кад из постеле или топле собе изађе. Има људи, који то подносе, те ријетко назебу. Кожа им се извјегбала, да правилно одговара свакој промјени, да се брзо довије прилици у којој је, на онда јој не треба одбране; она сама себе брани. Боље је дакле већ из рана привићи тијело свакој прилици, да се последи зна наћи. Наравно да и та навика има своје мјере, коју не смијеш премашити.

Уа одијело иду и накити. Човјек је

које је ослободила, не треба да се ни умно ни морално напреже. Ствар је посве проста и очевједна.

Русја има много народа, колико нема ниједна земља у Јевропи; али Русја је по својем безмјерном простору земља најслабије насељена. Сви се слажу, да Русја ве болује од сувишка становништва као друге земље, које се морају на страну потучати, да омогуће слободно дисање. Не страда она ни с вишка радње и главнице, које небу у њој налазиле мјеста те би се проткивале куд на другу страну ради сваке могуће експлоатације; руске радње и руске главнице, уза све обиље њихово, имаде једва толико, да се заваде нетакнута богатства у њеним сопственим њедрама. Ево то је ближи и за све очевједан узрок, зашто није Русја опасна за земље, које стоје под покровитељством њеним; зашто она не пријети ниш уништењем њихове производности, ниш расељењем њихова народа, ниш освојењем њихових животних врела. На против сав интерес Русје на истоку може се састојати само у том, да народи, којих је ослобођење стајало њу много жртава, буду ограђени против експлоатације сваке врете; да буду самостални и независни; да живе својим животом, држећи се својих природних начела и чувајући вјерност своје цркве; да Србија буде за Србе, Бугарска за Бугаре, Румунска за Румуне, Грчка за Грке. Ево, то је, опет велико, једини интерес, који носе Русја на исток и који се не може звати себичним. Ево положај, који је Русја пронашла како законом моралнога поретка, који из историје њезине истиче, тако и сугласним с њим увјетима наравнога јој бића; и ево зашто ће народи источни, не гледајући на буд какове смјетње и сплетке, увијек остати уз њу, докле год буду живи. Русја бијаше им спаситељка и ослободитељка; Русја је једина у свијету, која им даје јамство за опстанак. Без ње би они пропали; а то они осјећају инстинктивно т. ј. без истраге.

Политички преглед.

Још једнако трају путовања и посјете. Овом приликом на дневном је реду пут њемачкога престолонашљедника у Мадрид, у посјету шпанолскоме краљу Алфонсу. Ово не би било ништа необично, јер је захтјев најобичније учтивости, да се посјета врше, а то је дужан био учинити њемачки престолонашљедник у мјесто свога оца, који је стар и за путово тежак. Али ипак свијету пада у очи, што се та посјета тако брзо врше и што се чини с толиком парадом. Осим тога има још и других разлога, због којих се овоме путу њемачкога принца-нашљедника мора придавати замашан значај. У томе се види једна карика у ланцу иностране политике Бисмаркове. Кад се то доведе у везу са трговачким уговором између Шпанолске и њемачке, с антимонархичким покретом у Шпанолској за који се сва биједи сваљује на Францеску, са увредама нанесеним краљу Алфонсу у Паризу, — онда се признати мора да цио тај ред догађаја прави читав ланац у политичким комбинацијама Бисмарковим, и да је од тога ланца једна карика: ова посјета њемачкога престолонашљедника у Мадрид. Ако се не варамо, ово ће бити закључна карика у том ланцу, осим ако се још мисли ангажовати за средњевјеропски савез и Португалска, јер тако некако мора се тумачити остентативно у свијет пуштени глас, да ће се њемачки престолонашљедник неко вријеме задржа-

сујетан, човјек воли љепоту, на кити и своје тијело. Томе не би било замјерке, само да је увјек с разлогом. Страст опет не зна мјере и разлога, па тако и ми у своме заносу заборавимо и праву љепоту и здравље.

Тепки и многи накити у коси сметају при чепању, те помажу нечистоћу. Гдје када притегну врат, да се савије као пун клас, а гдје када почушају сву косу. Грозмазни накит на прсима и врату задржавају дисање, а тврди и велани појасеви сметају дисању, пробави (варењу) и другим неким обавима тијела. И то мораш признати да је и гадно и грозно заоставити своје тијело у удијевати у њега минђуше (обоце). Кад већ удијеваш у ухо, што не удјенеш коју карик у у нос и усне, па се не намажеш мастима као и они прави дивљаци?

Ако си то све лијено сабрао, мораш признати, да је у нас све другчије. Ми тај ред или не знамо или не називамо, него „носимо“ како је гдје обичај. Један крај иде овако а други онако, и народ је то уобичајно од вајкада, па од тога без воље не одустаје. Не питаш ти, је ли ти ношња према твојој имању, према твојој потреби и према твојој здрављу, не разбираш ти, је ли ти аљина према прилици, мјесту и времену, него је носити само за то, што је то обичај и што не ћеш „мимо других.“ Ко би од тога и за један кончић одустао, био би за дуго подсмјех и руга сељанима.

Да видиш да је тако, сјети се што

вати у Лисабону и да ће последије тога кренути за њемачку.

Први одјек од свега тога што се збива на западу Јевропе чуће се, и већ се чује у Францеској. Францеско јавно мишљење отимље се и од те помисли, да би се од Францеско могла оцијенити ова једноплемена земља; а опет шпанолски листови увјеравају, да посјета њемачкога принца-нашљедника није ништа друго до проста учтиност. Има међу листовима шпанолскијема и таковијех који пријете новом револуцијом. Ово доиста чудновато звони, нарочито кад се сјетимо, да је прије тринаест година баш једна холандолернска кандидатура за шпанолски пријесто дала повода рату између Францеске и њемачке. Што је тада Францеска тражила од њемачке, то данас не може тражити. И тако ће се и сама Шпанолска увући у комбинације Бисмаркове, да му послужу као оруђе против Францеске.

Пут Гиреов у њемачку и к Бисмарку не мање занима политичке кругове у Јевропи. Разумије се, да се овај пут тумачи само по голим комбинацијама и конјектуралним основама. Сви, који у Бисмарку обожавају генија данашње дипломације јевропске, држе, да је Гире предузео овај пут због тога, што је осјетио потребу, да му ваља зауставити одлучнога и безобзирнога Бисмарка, да прије времена не замути и не замрси стање у Јевропи. Држи се на име, да Бисмарко свим силама потискује Аустрију на акцију и да је у том погледу постао јако нестрпљив, те не може Аустрија да опрости што ова толико оклијева са својом акцијом на истоку. Аустрија, од своје стране, налази пуно разлога, да јој ваља оклијевати и не упуштати се прије времена у подухвате, којих исход не може бити ни за кога извјестан.

Кажу, да је у тој цијели и Гире пошао к Бисмарку, и да ће настојавати око њега, да га одврати од сувише ревноснога оснивања савеза, који производе већ сами собом велико узнемирење у Јевропи.

Разумије се, да су ови повински гласови гола нагађања.

Бан Хрватске и Славоније још није наименован. У потоње вријеме проносило се као сигурно, да ће бити за бана наименован генерал Филиповић, но сада се опет разнесе вјест као да то није са свијем свршена ствар. О томе листови свапшта наводе. Нарочито се с самогњих страна потврђује, као да угарском министру-предсједнику Тиси не би било повољно да генерал Филиповић буде наименован за бана, јер Тиса нема много повјерења к Филиповићу, почем се држи да је Филиповић добар Хрват и да би у положају хрватскога бана радио у супрот интенцијама мађарским. Листови аустријски и то наводе, како министар Тиса много више нагиње грофу Куену-Хедерваричу, који је много пригуначији Мађарима. Из Беча на против пуспрају јако генерал Филиповића. За кратко вријеме мораће се и ово питање ријешити.

Домаће вијести.

ЦЕТИЊЕ, 5. Новембра.

— Новонаменовани царско-руски министар-резидент на Цетињу, г. А. Која н д е р, стигао је амо у пронауд суботу на вече, а у понедељник 31. пр. м. имао је част, да се званично представи његовом

сам ти рекао на погледуј по народу наших крајева.

Одмах на глави наћи ћеш замјерке. Фес, велики, тенки шепири од пуштине, гдје шубаре од крзна а гдје гдје још и други замотуљци бране главу мушкарца. То се обично не мијења, него се носи и љети и зими. Не види сељак да га фес не брани ни од суица ни од вјетра ни од прашице; не осјећа да му је шепир тежак и неспретан; не хаје што му је шубара претопла и што му се под њом глава упарила да се „пунити.“ У мјесто лијено очешљаних и онлених витица свилене косе или лаких а смјерних новеза ето ти у жена чуда на глави. Рачине, фесови, забрадачи, кољеге, цеге, намамје, туђи курјаци, кајиче, напизи, плете и улпелњаци тиште и наре главу, кидају и зоставе косу те затиру и љепоту и здравље. На још наводе и на лијеност и на нечистоћу. Жена завија главу у које од тих чуда, зглади се еприједа па се одмах наредила. Ко ће јој видјети, да је испод цеге неочешљана и нечиста, и ко ће јој замјерити и ако се тек суботом мало заглади? Тако се замотава и зими и љети; тако гдјекада и лијеже па онда се чуди што јој је коса онала, и што је тако често мучи главобола.

Није боље ни од јело т р у н а. Цубе, јелек, коморан, ћечерма, долама, гуњче, џамадан, ћемер, сиаја и т. д., нијеју аљине него као непа играчка и објект. Ето ти је ово то боже топло, ала нема рукава, а на овом другом су опет двоетруни и ако их не требаш. Једно си ократно и отије-

Височанству Књазу и да му преда акредитивна писма свога узвишеног Господара, којијема се у својству царско-руског министра-резидента акредитије на свијетлом Књажевом дворцу. По потојећем за такве актове дворском церемонијалу пошао је у понедељник на 11 ура прије подне ађутант Њ. Височанства г. Благо Петровић са кв. тјелохранителјима на дворекој кочији у стап царско-руске мисије, гдје је г. Којандер одео, и допратио га у двор, пред којим је упарађена чета кв. тјелохранителја дочекала и поздравила г. Којандера. У великом салону, његово Височанство Књаз, окружен својим достојанственицима, дочекао је и примио г. Којандера.

Г. Којандер предао је Њ. В. Књазу своја акредитивна писма овимјем говором:

„Господару, његово Величанство Император, мој Узвишеног Господар, благоволио је наименовати ме за Свога Министра-Резидента у Црној Гори, и ја имам част предати Вашем Височанству писма, која ме у том својству акредитију код Вас.

Срећан са избора који је високом повјерењем мога Узвишеног Суверена на мене пао, да будем гласник благонаклоњених симпатија којих ниједна није престајала да ужива Црна Гора са стране Царско Владе и Народа Руског, — ја ћу настојати цијелим старањем својим, да подржим и развијем одношења потпуно ердачна, која су, од старине, постојала између обје земље, која су основана на заједници вјере, племена и интереса политичних и која су, у више прилика, запечаћена славним побратимством војничким.

Да бих испунио задатак, који ми је наложен Највишом вољом његовога Величанства Императора, мени ће прије свега бити од потребе благонаклоњена помоћ и повјерење Вашег Височанства, које да заслужим ја, од своје стране, не ћу штедјети никаквога труда, а усеуђем се надајати се, Господару, да ми га Ви не ћете хтјети одрећи.“

На то је његово Височанство Књаз одговорио:

„Господине Министре, Примам са највишим задовољством писма којима је његово Величанство Цар благоволио именовати Вас за Својега Министра-Резидента код мене.

Ријечи ердачне, које сте изrekli о свезама што тако тијесно спајају моју Књажевину са Силним Царством Руским, мене тичу најдубље.

Осећања синоње оданости Црне Горе к Русји и њеном Узвишеном Владану сувише су позната и доводе се из тако далеке давнине, да ми није од потребе потврђивати их из нова. Ми им предајемо одвећ велику вриједност, а да бисте се Ви могли сумњати о најиздашњијој и најревноснијој потпори с наше стране, којом ћемо подупирати Ваше трудове, које ћете подлагати око подржања тога вјеконог и непромјењљивог пријатељства.“

Иза овога Њ. В. Књаз се за неколико врло љубазно разговарао са г. Којандером и представио му приеутне достојанственике своје, а по том је био г. Којандер испраћен у свој стап истијем начином, као што је био допращен.

Иети дан на вечер даван је у свијетлом дворцу објед у част г. Којандеру.

— Јуче на вечер стигао је на Цетиње нова управитељка вишег женског заплада одвјешњег, г. Јана Јоу х и н а. Надамо се, да ће се скорим и на том заводу отворити неколики тецај овогодњиши.

енио да једва плећа дохвати а да га не можеш саставити, а друге си набрао и проширио као да си за задругу кројно. На једном је небројено пуцади, на га ипак носити широм отворена ма и зебао, а други си у сред љета снетљао и стегаво око врата или прсију да не можеш дахнути. Којух, опакија, кабаница и дуги гуњ били би толики и претопли, али си ти испод њих слабо обучен па ти опет слабо вриједе. Горе се знојиш, а тек изађеш на зиму, потхвати хладан ваздух одоздо и прошири те очако загријања. Пас, ћемер и сиаја притисли ти желудак и распарали трбух, а између плећа и крета остало ти са шаке разголитано.

Жене опет немају згодне промјене. И љети се наре у ћурчету и лисичини, а и зима иду раздрљених прсију у либадама, сајчестима, и јелецима ваља само за то, да им народ види богате ћердане и низове. И оне се санију пасовима и канџама; и оне носе тенке, коване појасе, а не виде, да то није за њих. Њихов трбух има и без тога доста терета и утага. Око њега се стегу скути и сукње; око њега се везује скутача, прегљача, кецеља и т. д., па већ тај терет и то стезање може жести нашкодити, а особито у неким приликама. Кад још видиш да је жена у кратком зубучу, јелеку или дорамку, онда знај да је баш око њега слабо утопљена.

(Наставиће се.)

Позив на претплату.

Српско академијско литерарно друштво „Србадија“ у Грацу прославиће на св. Саву идуће 1884 године десетогодишњицу свога онстанка.

Да би тај догађај оставио видљива трага у историји самога друштва, а да би уз то и само друштво могло у неколико дана рачуна о своме раду народу, чији је дио, и чија му сретнија будућност мора искрено на срцу лежати, оно је ријешило, још прошлога тецаја, — што је у своје вријеме већ и објављено, — да том приликом штампа свој „Алманах“.

Пошто су радови који ће у „Алманаху“ штампани бити у главном већ прикупљени, то, редакциони одбор, коме је повјерено издавање „Алманаха“ овим, у име друштва „Србадија“ најљудније позива на претплату.

Познато је, да наше академијске друштине у опште материјално врло рђаво стоје. И наш би потхват извјесно морао пропасти, ако не добијемо толико претплатника да од тога могамо подмирити бар најнужније трошкове. А то би било и штета и грехота.

Али, уздајући се у развијену свијест и родољубље нашега народа који је толико пута доказао, да му је напредак његовог подмлатка увјек најозбиљнија брига, и надајући се у потпору нашега лијенога пола, друштво је увјерено, да ће му ово потпуно за руком испасти. Ми ћемо се од своје стране најозбиљније побринути, да у свакоме погледу задовољимо захтјеве и публице и критике.

„Алманах“ ће изнијети од прилике 20 штампаних табака, забавне и научне садржине, уз сразмјеран књижевни преглед. Цијена је за претплатнике једна форинта а. вр. (За претплатнике из Србије 2 динара).

Позивајући још једном браћу Србе из свију крајева на што обилнију претплату, од које једино зависи хоћи ли „Алманах“ угледати свијета, или не: молимо најучтивније наше скупљаче нека се пожуре са скупљањем и шилањем претплате најдаље до Божића, јер дјело по договору мора до св. Саве готово бити.

Претплата и остало што буде, нека се шаље: Srpskom akad. lit. društvu „Srba dija“ u Graz; али, коме је лакше, на потписаног дјеловођу.

Г. г. скупљачи добијају уобичајени рабат (свако 11 пљигу).

У Грацу, 14. Октобра 1883.

За редакциони одбор: Предјеједник: Дјеловођа: Св. Шумановић, с. р. Јефта Ј. Поповић с. р. правник. философ. (1—1)

ДЈЕЛА

Ђуре Јакшића.

С десетом књигом, која је ових дана из штампе изашла, довршено је потпуно издање Јакшићевих списа. У I. и II. су књизи pjesме лирске и епске; у III.—VII. су приповијетке; у VIII.—X. драме. У VII. књизи је и биографија pjesничкова са сликом. Ових десет књига изнесе око 140 ситно штампаних табака.

У књижевности српској, послје збирке Бранкових pjesама, ово је прво потпуно издање pjesничких дјела. Али је у овом издању готово једна трећина са свим нова, досле нигдје не штампана; а једна трећина је прибрана из растурих и са свим ријетких часописа. Па кад се ка овоме још дода, да се у књижевности српској Јакшићу још није нашло замјеника, и да у поезији Јакшићевој има хране, забаве и утјехе за свако доба и за све прилике, у којима живимо — онда би још само жељети било, да свака имућнија српска кућа има овај драгоцени низ pjesничког бисера.

Једна књига стоји динар и по, а свих десет петнаест динара. Да би се олакшала набавка и сиромашнијима, а особито ђацима, продужена је претплата; те ко пошле новце за шест књига, или за шест комплета, добија седму књигу или седми комплет на поклон. Због неједнаке досадање распродаје могу се добити засебно само књиге IV.—X., а I., II. и III. само тако, ако се узму све од I. до X.

Наручбине нека се шаљу књижевницима Велимира Валожича у Београду.

Чист приход од овога издања иде у фонд за издржавање сиромашне породице Јакшићеве.

(3—3)

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Овданич физике варошки г. др. П. Миљанић, полазећи на одустео, изволио је обдарити најсиромашније ученике ове школе су 20 ф. а. вр.; на чијем се родо-

љубљу од потписане управе овијем најјердније захваљује.

Подгорица, 2. Новембра 1883.

Управа главне основне школе.

Молба.

Сви родољуби и пријатељи просвјетнога напретка наше младежи, у Црној Гори и на страни, учена и просвјетна друштва, књижевници и научници, накладици и књижевници, који имају понеку књигу залишну, умољавају се овијем најтоплије, да се изволе родољубиво сјетити новог просвјетног завода црногорског, наше гимназије, те обдарити библиотеку њену по којом залишном књигом, што ће им се с највишом благодарношћу вазда признати.

Књиге нек се шаљу на потписану управу.

Цетиње, 15. Октобра 1883.

Управа

књ. црн. државне гимназије.

(4—3)

Опомена.

Како се библиотека Читаонице Цетињске на ново саставља по стручним одјецима, то се овијем умољавају сви они чланови исте Читаонице, који су из библиотеке њене узели књиге на читање, да најдаље до 6. Новембра о. г. узете књиге Читаоници поврате.

Цетиње, 15. Октобра 1883.

УПРАВА ЧИТАОНИЦЕ.

(3—3)

ОГЛАСИ.

2000 најзнаменитијих лекара јевропских, којих су пјерици објелодањени препоручују

ПОПОВА СРЕДСТВА ЗА ЗУБЕ

као најбоље за уста и зубе.

ОДЛИКОВАЊА ВИШЕ ИЗЛОЖБА

Кроз 30 година искушана

АНАТЕРИНСКА ВОДА ЗА УСТА

од

Дра Ј. Г. ПОПА

ц. кр. дворски зубар у Бечу, I, Vognergasse 2. упуткава зубобољу, лијечи болесне зазубице, чува и чисти зубе, брани од зле задухе, помаже пробијање зуби код дјецe, служи као обрана против дијетерита, и неопходно је нужна при пићу рудних вода.

Велика флаша по ф. 1.40, средња по ф. 1, мала по 50 новч.

Вегетабилни прах за зубе чини зубе послје кратке употребе као свијетлије, без да шкоди естим. Шкалулица по 36 новч.

Анатуринско тијесто за зубе за чишћење, јачање и удржање зуби и одстрањење неугодног даха зубног камена. Цијена стаклене кутијце ф. 1

Попово ароматичко тијесто за зубе. Свијетлији бијеле зубе за кратке употребе. Зубе (наравне и умјетне) држи здраве и брани их од боли. — Сваки комад стоји 35 новч.

Пломба за зубе, практично и најсигурније средство, с којим себи може свако сам пуље зубе испунити. Етун по 2 ф. и 10 новч.

Сан од биља, најугодније и најбоље средство против звјернице, осина и љетних пјегама, мазуљом, пршићом и вонидом, против керути у глави и бради, кожних болести и у огнче против свакој нечистоћи, са истим средством лијечи се брзо и сигурно. Комад 30 новч.

Умољава се и. н. општинство, да се изрично захјевају код куповања ц. кр. дворског зубара Попа препарати, и само такви нека се примају, који су са мојом заштитном марком снабђени.

Складишта налазе се: у Ботору, код М. Стефановића, апотекара.

у Сарајеву: Е. Д. Плајел, „

у Мостару: Токхајзер, „

у Метковићу: К. Брунати, „

(6—16)

ПОШТАРСКИ ЉЕТИЊИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недељу: предавање до 10 и по ура у јутро; у уторник: предавање до 10 и по ура у јутро; у четвртак: предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора, у уторник: предавање у 1 уру по по дне; у сриједу: предавање у 12 ура по дне; у четвртак: предавање у 7 ура по по дне; у петак: предавање у 6 ура по по дне, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у четвртак, у 9 ура у јутро, предавање у сриједу до 6 ура по по дне.

Долази из Котора у четвртак у 8 ура по дне, предавање у петак у 8 ура пред по дне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Удцињ у понедељник, сриједу и суботу, предавање до 11 и по ура у јутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Давловаграда, из Никшића, из Подгорице и из Удциња у уторник, четвртак и недељу, предавање у 10 ура у јутро, ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Удцињ у суботу, предавање у петак до 4 уре по по дне.

Долази у уторник, предавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 12 у јутро и од 4 до 6 по по дне. Цетиње, 1. Јуна 1883.

Управитељство

Књ. црногорске поште.

Народна привреда.

ТРИЈЕШЋЕ, 30. Октобра — Разна роба на нашем тржишту имала је ове недеље слиједеће цијене:

Table with columns for goods (e.g., Bosak, Kafa, Cukar, etc.) and prices (od/do). Includes a list of various commodities and their market prices.